

סגנון

צומ 1 מנץ 3

מזכירות הממשלה

W75

ש מ ו ר

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הועדה לענייני התישבות
המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית
ז' באב תשל"ו - 3.8.76

נכחו חברי הועדה : השרים : י. גלילי - יו"ר, ז. המר, ח.י. צדוק, מ. קול,
י. רפאל וש. רוזן.

נציגי ההסתדרות הציונית: מ. בראון, ר. ווייץ,
מ. פינקלשטיין, מ. קרונה וע. שפירא.

נעדרו חברי הועדה : השרים: א. אוזן, י. אלון, ש. הלל (בחופשה), א. ידליון,
א. עופר, ש. פרס וי. רבינוביץ.

נציגי ההסתדרות הציונית: י. אלמוגי, א.ל. דולצ'ין
ר. יגלום, מ. קירשבלום,
י. קלארמן וא. שנקר.

י. אבני - משרד השיכון
ד. אריאל - משרד החוץ
אלוף א. אורלי - מתאם הפעולה בשטחים
א. ביידיץ' - מינהל מקרקעי ישראל
י. גוטמן - לשכת שר המשפטים
תא"ל ד. הגואל - צבא הגנה לישראל
ר. זאבי - משרד ראש הממשלה
א. ישראלי - משרד החינוך-והתרבות
א. מקובר - לשכת השר י. גלילי
י. צור - הסוכנות היהודית
אל"מ מ. פלדמן - צבא הגנה לישראל
ש. שטנר - משרד האוצר
מ. שמיר - הסוכנות היהודית
ש. שקלנביץ - משרד החקלאות

א. לישנסקי - מזכיר הוועדה

סדר היום: הת/13. הודעות
הת/14. מעיינות אל-חמה
הת/15. החלטות עצרת הסוכנות היהודית בנושאי ההתיישבות הכפרית ז'א' 10

/הודעות.

בפרוטוקול זה 24 דפים

רמיה: מלכה הלניק.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר השר י. גלילי:

הח/13. הודעות

לפני שניגש לסדר היום אני רוצה למסור

שתי הודעות:

(1) אני שמח לבשר לחברי הוועדה, כי נושא התקצוב של ישובי העולים בא על פתרונות, לאחר שבדין ודברים שהיה בינינו, משרד השיכון ושר האוצר הושגה הסכמה מצד האוצר לאשר למשרד השיכון לעשות לביצוע התכנית בסכום של 110 מיליון לירות להקמת 6 ישובי העולים שהחלטנו עליהם. משרד השיכון התחייב לכלול את המימון של התכנית הזאת בתקציב שיאושר לו לשנת 1977/78. לצורך זה יתקשר משרד השיכון עם חברת "רסקו", שהיא תבצע את הבינוי. משרד השיכון רשם לפניו כי גזבר הסוכנות יאפשר לחברת "רסקו" מימון ביניים בסכום של 30 מיליון לירות עד לאחר אישור התקציב ב-1 באפריל 1977. מחלקת ההתיישבות הודיעה, כי שאר ההוצאות אשר יתחייבו מהגשמת תכנית זו עד 1 באפריל 1977 ימומנו מהתקציבים שאושרו בתקציב 1976.

אני מבקש להזכיר לכם שתכנית זו נתאפשרה

גם בזכות הסכמה של משרד הקליטה להפנות חלק מתקציבו לביצוע התכנית של ישובי עולים.

(2) באנו בדברים עם משרד האוצר בדבר החשת

פעולה לקידוחי מים בבקעה, דבר שהוא בעינינו חיוני מאד לקידום תכניות ההתיישבות. ואכן, קיבלנו מאת האנצ'ר הודעה שהם יקצו לשנה זו תוספת של 20 מיליון לירות, מתוך זה מחצית מתקציב "מקורות" ומחצית - הקצבה מיוחדת מאת משרד האוצר. שסק זה יאפשר לקדם ביצוע תכנית של המחלקה להתיישבות בכל הנושא של קידוחי מים וקידום תכניות המים בבקעת הירדן.

דרומה לג'יפטליק.

מר י. צור:

כן.

היו"ר השר י. גלילי:

בית ספר איזורי לישובי בקעת הירדן

אני מצטער שהסעיף הראשון אשר הועד להיות נדון

היו"ר השר י. גלילי:

בישיבה זו לא יועלה לדיון, עקב מחלתו של

שר החקלאות ובקשתו להשתתף בדיון בסעיף הזה, ואני נעניתי לי. הדיון בסעיף זה יתקיים בישיבה הבאה.

שאלות:

אינני יודע איך אפשר להגיע לוועדה הזאת במה

השר י. רפאל:

שנוגע להעמדת סעיף על סדר היום. יש סעיף אחד

או שניים שנקטתי לבביהם בכל הפרוצדורות המקובלות ואינני מצליח בכוונתי. יתכן שאלה אינן הפרוצדורות הנכונות. אני מדבר על כתיבה ליושב-ראש, נימוק למה אני מציע וכו'. אני נוהג במקרה זה כמו שאני נוהג בממשלה, אבל ללא הצלחה. אולי אנסה דרך אחרת, להציג כאן כמה סעיפים לסדר היום כדי שנחליט שנדון עליהם.

אני מסכים לתת לך את רשות הדיבור אבל לא בפתח

היו"ר השר י. גלילי:

הישיבה. האם תסכים לקבל את רשות הדיבור לגבי

הצגת סעיפים לסדר היום, אבל לא בפתח הישיבה אלא לאחר שנמצא את שני הסעיפים העומדים על סדר היום שלנו? אחרת תאלץ אותי להציג את הענין להצבעה.

אני מסכים.

השר י. רפאל:

השר י. רפאל:

אני חושב שהוועדה הזאת איננה מתכנסת

בחלל ריק. יכול להיות שהוועדה עצמה

גורמת להתפתחויות בלתי רצויות, למשל, מה שהיה אתמול ביריחו. יתכן שהוועדה יכולה היתה למנוע את ההתפתחות הזאת אילו היתה מקיימת דיון ובירור בהתאם לפניות קודמות ואילו העניין היה מובא לדיון, או שהיושב-ראש הנה מטפל בזה בדרך שלפי דעתי צריך היה לטפל בזה, אולי אפשר היה למנוע את מה שקרה אתמול. אני חושב שאנחנו צריכים לקבוע לעצמנו איזה שהוא סדר עבודה, שנוכל להבהיר ענינים בטרם נעמוד בפני התפתחויות שאינן רצויות לוועדה, שאנחנו כולנו לא גורסים אותן.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבין שאתה מביע מחשבה בקול רם. שאלתי

אם זה אמנם הרהור בקול רם או שאתה מסיים

את הרהור בהצעה כלשהי.

השר י. רפאל:

אני מציע שנחליף מלים, בסוף הישיבה, גם

בענין זה.

מר אבני:

להודעתו של היושב-ראש בדבר ישובי העולים

אני מבקש להסב את תשומת הלב לתיקון.

באישורים האחרונים של ההסדר יש תיקון, שזה לא קשור יותר עם משרד הקליטה ואין צורך בהעברה ממשרד הקליטה. יש תכנית של 110 מיליון לירות על חשבון תקציב 1977. למשרד השיכון יש זכות להתחייב על כל הבנייה. זה אמנם מכביד על הקופה, אבל ברגע שהתכניות תהיינה מוכנות לביצוע - נצא לביצוע. נכון שהיתה הצעה שהסוכנות תעביר 30 מיליון לירות, אני לא יודע אם זה בר-עשייה, לכן ההתקשרות תהיה עם "רסקו" וקבלנים אחרים ולא רק עם "רסקו".

היו"ר השר י. גלילי: אני מודה למר אבני על ההסברים שלו. לא ניכנס

לפרטים. אנחנו מקבלים בברכה את עצם הדבר

שהושג הסכם בין האוצר לבין משרד השיכון לביצוע החלטה שלנו על הקמתם של ששה ישובי עולים.

הח/17. מעיינות אל-חמה

היו"ר השר י. גלילי:

אני מביא לוועדה הצעה של משרד התיירות ושל

מינהל מקרקעי ישראל להבטיח את אפשרויות ~~השקעה~~

הפיתוח של הקייט באיזור הכנרת, בעיקר האיזור ממזרח לכנרת, , ואשר יובטחו בראש ובראשונה לניצולם על-ידי הישובים בדרום הגולן. הדבר מתייחס עכשיו במיוחד לניצול מעיינות אל-חמה. נשמע פרטים בנושא זה מפני מר מאיר שמיר ושר התיירות.

מר מ. שמיר:

אתר אל-חמה שוקם החל משנת 1967 על-ידי מינהל

מקרקעי ישראל. הוא שוקם בחלקו הגדול. היו

תכניות פיתוח נוספות אשר הופסקו בעקבות מלחמת ההתשה ולמעשה החל משנת 1970 האיזור היה איזור צבאי מובהק. עם הרגיעה באיזור התאפשרה הפעלת התכנית מחדש, אם כי במתכונת מצומצמת. המינהל העביר את האתר, בקונססיה, לחברה הממשלתית לתיירות והיא האחראית עכשיו להפעלתו והחכרתו.

מוצע שבשלב זה, לאחר שיתקבל אישור של אלוף

הפיקוד להפעלת האתר והבאת ציוד למקום, לאפשר הפעלת האתר, כשלב ראשון, כחניון יום, והתקנת מתקנים אשר יאפשרו לספק שירותים לציבור. מדובר על שטח של כ-50 דונמים. ההשקעות להפעלה מוערכות בכמיליון לירות. יש להניח שיוכלו להיות מועסקים במקום 10 - 14 עובדי קבע משלושת הישובים המתעניינים בנושא: מבוא חמה, חרוב ואפיק. הבקשה היא לראות בכך ענף משקי ולאפשר את מסירת ההפעלה כחניון יום לתאגיד של שלושת הישובים. מדובר על חניון יום לשהייה, רחיצה ושירותים.

השר מ. קול:

אתם בוודאי יודעים שמעיינות אל חמה עתיקים

מאד. הרומאים היו משתמשים בהם. אומרים שיש

בהם כדי לעזור לריפוי עקרותן של נשים.

המעיינות לא היו מנוצלים כל הזמן בגלל

המצב הבטחוני שם. בעבר ניסו אמנם לנצלם, אלא שירו על העובדים והם ברחו.

משרד התיירות מסכים ששלושת הישובים יקבלו

חוזה חכירה, לתקופה מסויימת, בהגבלה שלא יבנו במקום מלונות או בתי הארחה.

יש בסביבה בתי-הארחה, גם בישובי עמק הירדן גם בטבריה ואין צורך להשקיע באל

חמה כספים להקמת בתי-הארחה. מדובר על הפעלת המקום כחניון יום שיהיו בו

סידורים למנוחה, אולי קיוסק, ובשביל המשקים זה מקום לפרנסה. כאמור, מדובר

על חוזה חכירה לתקופת זמן מוגבלת. אם ירצו לפתח את האתר במידה רחבה יותר,

ואם יהיו משקיעים לכך - יהיה צורך לקיים דיון.

מר ר. זאבי:

אני מסכים בכל לב שהישובים יקבלו את המוצע.

אני שואל אם מובטח בחוזה שמקום זה לא יימסר

לקבלן משנה?

השר מ. קול:

כן.

השר ח.י. צדוק:

אינני מבין במה שייך העניין הזה לוועדה הזאת?

השר מ. קול:

כדי לתת זכות עדיפות למשקים יש צורך כלפי

מינהל ~~מקרקעי~~ ישראל כלפי משרד התיירות,

כי אחרת משרד התיירות יצטרך לפרסם מכרז פומבי, כי זה הסדר התקין. שר התיירות

יכול למנוע פרסומו של מכרז ולומר שהישובים במקום זכאים להתפרנס מזה אבל הוא

איננו יכול לעשות זאת על דעת עצמו אלא על דעתה ובאישורה של הוועדה.

השר מ. קול:

אינני יכול למנוע מכרו ללא בסיס, כי במקרה
כזה עלול להיות ב.ג.צ נגדי מדוע נתתי את
הזכיון לשלושת הישובים. אם הוועדה חושבת שיש כאן אינטרס התיישבותי כדי לעזור
בפרנסה של שלושה ישובים - אני מוכן לעשות זאת. אחרת יש צורך במכרז פומבי ואינני
ידוע מי יזכה במכרז פומבי כזה.

השר ח.י. צדוק:

אינני מתנגד למסירת הענין לשלושת הישובים,
אבל אני חושש מפני הבאת נושאים לשולחן
הוועדה, נושאים שאינם שייכים לכאן. יש חובות בקשר למכרז ויש דרכים ונוהלים
כיצד טושים מחובת מכרז, ולפי הדברים האלה צריך ללכת.

היו"ר השר י. גלילי:

אינני בא לקבוע שזה נושא טיפוסי לדיון
ולהחלטה בוועדת השרים, אבל יש הצדקה לכך
מסיבה פשוטה. כשאנחנו מחליטים על הקמת ישובים, אנחנו צריכים לדאוג להתפתחותם
ולפרנסתם, וראוי לנו להבטיח זכות בכורה לישובים אלה לגבי ניצול אפשרויות
פרנסה באיזור, כי ככל שהם ינוצלו על-ידי הישובים - הם ינוצלו לפיתוח, ואילו
אם הם ינוצלו על-ידי אחרים - הם ינוצלו להתעשרות ~~+++~~ קלה.

פניתי אל שר התיירות, בהתאם לפנייה של
המחלקה להתיישבות, וביקשתי לאפשר את הניצול של מעיינות אל חמה על-ידי שלושת
הישובים. שר התיירות אמר לי שהוא מוכן לעשות זאת אם יוכל להסתמך על החלטה
של הוועדה. לכן אנחנו פונים למשרד התיירות ולמינהל מקרקעי ישראל להבטיח זכות
בכורה של ניצול אפשרויות הקייט באיזור לשלושת הישובים. לשאלתו של שר המשפטים
היה מקום. לדעתי, החשובה מניחה את הדעת.

השר ז. המר:

האם מדובר על תנאים שאפשר לדעת אותם?

היו"ר השר י. גלילי:

בוודאי. אנחנו לא מאשרים את תנאי ההסדר.

השר מ. קול:

מדובר על חכירה לתקופה מוגבלת.

היו"ר השר י. גלילי:

אני ממליץ לא להמשיך לצלול למעיינות הללו.

השר מ. קול:

יש בישראל תופעה של אנשים אשר יושבים בכפר-

שמריהו, או בתל-אביב או בחיפה, והם רוצים

לעשות ביוזנס במקומות של התיישבות חדשה. זה לא המקום היחידי. יש עוד מקומות

כאלה. בקרוב יתקיים במחלקת ההתיישבות דיון לגבי האיזור שבין אילת ושרם-א-שייח.

האם צריך לתת זכות עדיפות לישובים שבסביבה כדי שהאנשים שבהם יוכלו לחיות

במקומות האלה, או לאנשים אשר יישבו בערים, יקימו מפעלים ויעסיקו בדואים ואחרים.

אנחנו יודעים מה צורתם של המפעלים האלה, ויש תופעה כזו.

אני חושב שמאד לגיטימי, מבחינה התיישבותית,

שאם הולכים לפתח מקומות, שניתן זכות עדיפות לאלה אשר רוצים לחיות במקומות האלה

ולשבת שם ולא לאנשים אשר יושבים רחוק ועושים עסקים על-ידי מכירה או העברה מיד

ליד. אני נוקט בקו של מתן עדיפות לאלה הרוצים לחיות במקום. כשהתחלנו לפתח את

איזור ים המלח והיתה בעיה של מעיינות עין גדי - אמרתי שלקיבוץ בסביבה יש עדיפות

להשתמש במה שיש באיזור.

השר ח.י. צדוק:

אני לא חולק על העניין לגופו. אני מהרהר אם

הדרך אשר נבחרה היא אמנם הדרך הנכונה. יש

כללים מתי חייבים לפרסם מכרז ויש כללים מתי אפשר למסור בלי מכרז, והכללים

האלה חלים על כל שר בתחום אחריותו, והם חלים גם על שר התיירות. אינני יודע

כרגע מה בדיוק הכללים האלה.

השר ח.י. צדוק:

אם אנחנו ניצור פעם תקדים שאנחנו ממליצים
פה ששר התיירות ימסור מפעל שלו בלי מכרז -

מחר הוועדה הזאת תיקרא להמליץ שאיזה שהוא מפעל אחר יימסר בלי מכרז. אני
מבקש שהנושא הזה ייבדק ואני מבקש שלצורך זה הסיכום יידחה לישיבה הבאה.

השר י. רפאל:

אני חייב לומר שהצד הזה מעניין אותי פחות

אבל לגבי דרך הבירור אני מעלה ספק. אני

לדעת בדיוק, לקראת הישיבה הבאה, מה אנחנו מחכירים. הבנתי, ולכן אין לי
התנגדות לכך, שאנחנו מחכירים להם זכות לחניון. כלומר, שבשטח מסויים ליד
המעיינות, בשטח שיוחכר להם, אפשר לארגן שם חניון, עם קיוסק או בלי קיוסק,
אבל זה לא כולל שום זכויות לגבי המעיינות. כלומר, אם כעבור שנה תבוא הצעה
מושכת וכדאית, ששר התיירות יחשוב שהיא כדאית, שרוצים לפתח את האיזור בדרך
קבע ולא רק כחניון - ההסכם הזה לא יוכל למנוע זאת.

היו "ר השר י. גלילי:

אני רוצה לנסות להגיע לידי הסכם עם שר

התיירות להסיר את הנושא הזה מעל הפרק.

אין הצער שווה בנזק המקום. אנחנו לא מחליטים אם צריכים מכרז או שאין
צורך במכרז, ואנחנו לא מחליטים באיזה תנאים מחכירים. אני הבאתי הצעה
פשוטה, אבל אם אתם רואים בכך קושי - אני מוכן להסתלק ממנה והמעיינות ימשיכו
לנבוע. הסעיף הזה יורד מסדר היום. אני פניתי, כיושב-ראש הוועדה, וביקשתי
שאפשרויות פיתוח הקייט באיזור, לפי התנאים המקובלים ולפי שיקולים של משרד
התיירות, יימסרו בזכות בכורה לישובים בדרום הגולן, לפרנסתם והתפתחותם.
אני לא חושב שיכול להיות איש בישראל אשר יערער על כך, אבל אם רואים קושי
בעניין זה בקבלת החלטה - אנחנו מוותרים על ההחלטה וסומכים על השכל הטוב של
שר התיירות.

החלטות עצרת הסוכנות היהודית בנושאי ההתיישבות הכפרית . 15

ד"ר ר. וייץ:

עצרת הסוכנות היהודית התכנסה לפני כחודש

ימים והיא כללה ועדה לענייני התיישבות כפרית.

נתבקשתי על-ידי יושב-ראש הוועדה להביא לפניכם את המלצות הוועדה, שאושרו בעצרת. ההמלצות מונחות לפניכם. ההמלצות כוללות ארבעה חלקים. החידוש שבהחלטות הללו הוא בכך שהן החלטות ברורות, הן חלק מהתכניות הכלליות שנדונות בוועדה הזאת. אל נשכח שהוועדה שלצד הסוכנות עוסקת רק בישובים שבתחום הקו הירוק, מסיבות פוליטיות, ולכן ההחלטות מכסות רק חלק מהתכניות שהוועדה שלנו דנה בהן.

התוספת הרביעית, שהיא בבחינת חידוש, יש בה

שני סעיפים שאני מבקש להדגיש אותם. הראשון - שיתופם של ארגוני מתיישבים קיימים. הסוכנות הביאה בחשבון וקיבלה את החלטת הוועדה שרשמה לפניה את נכונות התנועות השונות, כפי שהובאו לביטוי על-ידי מר גבתי, בדבר אפשרות של גיוס כספים על-ידי התנועות ההתיישבותיות, על-מנת להרחיב ולהחיש קצב הקמתם של ישובים. נדאג שגזברות הסוכנות תבוא בדברים עם התנועות כדי למצוא דרך מתאימה איך להפוך את הכספים האלה לתקציבים בני-ביצוע.

והעניין השני, הנתון בוויכוח חריף - הרצון

לפתוח מחדש את המשא-ומתן עם נציגי המתיישבים בדבר בחינה מחדש של חוזה ההתיישבות, של הלוואות להתיישבות.

לפני עשר או שנים-עשר שנים מונחה על-ידי

הממשלה והסוכנות, או ליתר דיוק על-ידי לוי אשכול ז"ל, ועדה פריטטית, בין המרכז החקלאי והסוכנות, אשר יצגה בנושא זה גם את שר האוצר, והם קבעו את תנאי ההתיישבות, את חוזה ההתיישבות.

התנאים קובעים כי הלוואות התקציביות

ההתיישבותיות ניתנות עם הביסוס בתור הלוואות לתקופה בלתי מסוימת.

ד"ר ר. וייץ:

ועדה פריטטית קובעת את סכום ההלוואה כלומר,
את סכום ההשקעה שהושקעה במשק באמצעות תקציבי

המחלקה להתיישבות וחטיבת ההתיישבות. הלוואה זו לא צמודה אבל שיעורי התשלומים
החודשיים כן צמודים.

הוועדה סווגה בזמנו את המשקים לשלושה סוגים:

משקים אשר כושר התשלומים שלהם הוא -60 לירות לחודש; משקים שכושר התשלומים
שלהם הוא -75 לירות לחודש ומשקים שכושר התשלומים שלהם הוא -90 לירות לחודש.
התשלומים האלה, של -60, -75 ו-90 לירות, קשורים למדד יוקר המחיה. התשלומים
כיום גובהם פי שלושה, זה תלוי באיזה תקופה המשק גמר. משקים אשר גמרו לפני
12 שנים משלמים תשלומים גבוהים פי ארבעה. נמצא כי גובה התשלומים החודשי קובע
את משך תקופת ההלוואה. מכיוון שסכום הכסף המוטל על המשק קבוע ולא צמוד - הרי
אם התשלומים גבוהים יותר, משך הזמן קצר יותר. משך הזמן קטן ככל שההצמדה גדלה.
התשלומים חושבו לתקופה של 50 שנים בריבית של 2%. הועלתה הצעה לבדוק מחדש את
הנושא, בעיקר את קצב ההחזרה ולהחיש את התשלומים על-מנת לקבל מקור כספי כדי
להרחיב את יריעת הישובים. מחלקת ההתיישבות הציעה זאת והסכנות קיבלה את ההצעה,
כפי שאתם רואים. מדובר בחוזה דו-צדדי. יש ועדה אשר תפתח במשא-ומתן עם המרכז
החקלאי. קשה לי לחזות איך המרכז החקלאי יקבל את הפנייה הזאת, אבל נפנה. יתכן
שהבדיקה אשר תיעשה תעלה שקצב התשלומים סביר ומניח את הדעת, אבל על כך אוכל
למסור רק בתום הבדיקה. המחלקה להתיישבות מינתה ועדה של שלושה, אשר צריכה לסיים
את עבודתה עד אמצע חודש ספטמבר. היא תבוא בדברים עם המרכז החקלאי וכאשר תהיינה
תוצאות ראשונות, אשמח להביא אותן לפני הוועדה, אם כי העניין הוא בסמכות הסוכנות
והאוצר.

השר ז. המר:

האם הצעה כזו בא לאישור שלנו או רק

לידיעה?

היו"ר השר י. גלילי:

היא מובאת לידיעתנו.

השר ז. המר:

אם העניין מובא לידיעתנו, אני מבקש להעיר

הערה הקשורה בדבר. זו הצעה טובה שאי-

אפשר להתנגד לה, כי להקים ישובים במקומות אלה זה מעשה חיוני וחשוב, אלא
אליה וקוץ בה. כידוע, המשאבים וכוח האדם שלנו מוגבלים ואם אין החלטה מקבילה
של הוועדה הזאת על ישובים מעבר לשטחים, הרי שאנחנו אומרים שמה שיוגשם בשנים
הקרובות אלה הישובים במסגרת הרשימה הזאת ואז כל המנגנון מופנה לעניין הזה,
כדי להגשים החלטה ברורה ולא ישארו משאבים וכוח אדם כדי לממש תכנית כוללת
יותר, אשר כוללת התיישבות בשטחים, שהיא, לדעתי, דחופה יותר. כאשר אנחנו
שומעים על תכנית כוללת ויפה בדבר הקמת ישובים בשלוש השנים הקרובות, צריכה
להיות מוגשת במקביל או כמכלול אחד, תכנית, לפחות בגודל כזה, של ישובים מעבר
לקו הירוק. לא צריך שמכלל ההן של ההחלטה היפה הזאת יישמע לאו לגבי דברים
אחרים.

מר שפירא:

אני מבין מתוך דבריו של ד"ר וייץ שההתחייבות

של המשקים איננה צמודה ואילו התשלומים

כן צמודים.

ד"ר ר. וייץ:

נכון.

מר שפירא:

זו הטבה גדולה.

ד"ר ר. וייץ:

זה נעשה במכוון. איש לא ציפה שערך הכסף
יירד במהירות כזו. הבקשה היתה לא להצמיד

את ההשקעות אלא להחיש את התשלומים. אני מבקש לציין שהתהליך הזה של החשת
התשלומים נעשה ממילא אבל יש רצון לעשות להחשת התשלומים מעבר לזה, ועל כך
נבוא בדברים.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבקש לשאול את ד"ר וייץ האם בתכנית
הישובים שמדובר בה בהחלטת העצרת, היינו

19 הישובים החדשים, יש ישובים שעליהם הוועדה שלא לא קיבלה החלטה.

ד"ר וייץ:

כן.

היו"ר השר י. גלילי:

איזה הם?

ד"ר ר. וייץ:

מתוך 12 ישובים בגליל יש 4 שטרם קיבלו
עליהם החלטה, והם: שגב ד', תפן ה' ותפן ו',

ודורען ב'.

מר ר. זאבי:

כלומר, שעל 8 יש החלטה.

ד"ר ר. וייץ:

כן. השמונה כלולים בתכנית שלוש השנים
הקודמות. היות ובינתיים שונו השמות ומאז

אנחנו גם בודקים את בעיית הקרקעות, אני מובן להביא רשימה איזה ישובים אושרו
ואיזה נציע לאשר.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה להבהיר. הבאתי את הסעיף הזה לדיון

בעיקר בגלל השינויים בתנאי החזר החובות.

זה נושא בעל חשיבות ציבורית ממדרגה ראשונה. חלק מן המתיישבים קיבלו את הדבר בהבנה מלאה, וחלק מן המתיישבים אינם מלווים את ההצעה הזאת בתרועות ובמצילתיים. מכיוון שיש בהצעה זו כדי להחמיר עם המתיישבים ראיתי לנכון שדבר זה יהיה ידוע גם לוועדה שלנו, ואני רואה בזה התייצבות לימין המחלקה להתיישבות וההסתדרות הציונית בהחלטה הזאת, כי אני חושב שבסופו של דבר החמרה זו תשחרר משאבים לצרכי התיישבות חדשה ולא מוצדק שהתאים עם המתיישבים יהיו אותם שנחתמו בימי חמליצקי או מתושלח, כי מאז ועד היום נשתנו הדברים ומותר להחמיר עם המתיישבים. תוך כדי כך עלתה הבעיה שהעלה אותה השר המר.

אני רוצה להבהיר: בשלב מסויים קיבלנו

החלטה שהוועדה שלנו, ועדת השרים לענייני התיישבות, שהיא בעת ובעונה אחת ועדה בין-מוסדית משותפת לנו ולהסתדרות הציונית, מחליטה על כל ישוב חדש משני עברי הקו הירוק. בכך ניתן בידינו לקבוע את סדר הקדימויות ומעולם לא היה ערעור על כך שמטעם חברינו במחלקה להתיישבות או הסוכנות דהיינו, לא יקום ישוב, גם מעבר מזה של הקו הירוק, בלא אישורה של הוועדה שלנו. תוך כדי אישור של הוועדה שלנו אנחנו נזקקים לכמה בעיות כגון: הפקעות וכו' ומימלא אנחנו נדרשים גם לנושא סדר הקדימויות. אני רואה את החלטת העצרת של הסוכנות ל-19 ישובים, כהצעת מסגרת. עצרת הסוכנות לא נכנסת לפרטים או סדר קדימויות. כל מי מהחברים שתהיינה לו השגות לגבי מוקדם ומאוחר בהקמת ישובים - תהיה לו אפשרות להגיע לכך כשמביאים את ענין התקצוב, ועל-ידי כך ניתנת לחברי הוועדה הזדמנות לאשר ותוך כדי אישור גם לערער ולהעיר הערות.

השר ז. המר:

אני מציע שהוועדה תרשום לפניה, בעקבות

הדו"ח של ד"ר וייץ, את סעיפים 1 ו-2 כלומר,

ביסוסם של הישובים הקיימים והרחבת ישובים באופן כללי, והוועדה לא תראה סיכום

בסעיף 3, כי לא דנו בו.

היו"ר השר י. גלילי:

הצעה זו לא מובאת לדיון ואנחנו לא רושמים

שום דבר. קיבלנו מידע מאת המחלקה להתיישבות

באשר להחלטות העצרת, ואין אנחנו נדרשים בעקבות זה לשום דבר. אני מבהיר

שבסעיף 3 מדובר בהקמת 19 ישובים חדשים. במסגרת הנוהלים הקיימים, כל ישוב

חדש משני עברי הקו הירוק יקום רק על יסוד אישורה של הוועדה שלנו, של ועדת

השרים כוועדה בין-מוסדית.

השר מ. קול:

אני מקדם בברכה את החלטות העצרת ואני סבור

שהן טובות בשני העניינים, גם לגבי מספר הישובים

וגם לגבי התנאים. התנאים יאפשרו גיוס יותר משאבים להתיישבות, וזו כוונתם של

התנאים. עקב האינפלציה התנאים באשר להחזרת הכסף הפרו להיות דבר סמלי. אין

שום ערך לכסף המוחזר, וזה לא מוצדק. אנחנו רוצים שההתיישבות תתרחב וגם אחרי

שינוי התנאים עדיין התנאים הם נוחים מאד להתיישבות. אני סבור שהחלטות העצרת

טובות מבחינה זו.

אני שמח שעצרת הסוכנות, בשנת הסולידריות,

החליטה על הקמת 19 ישובים. אני רואה לנגד עיני תכנית התיישבותית גדולה גם

בעדבה וגם בגליל ומעולם לא קיבלתי את הדעה שוועדת השרים הזאת יושבת רק כדי

לאשר ישובים בשטחים החדשים.

השר ז. המר:

כלפי מי אתה אומר זאת?

השר מ. קול:

כלפיך.

השר ז. המר:

האם אמרתי זאת?

השר מ. קול: לדעתי, להתיישבות בגליל יש דחיפות ממדרגה

ראשונה מבחינה ממלכתית ומבחינה מדינית.

סבבן אותנו בענין של הפקעת קרקעות, שהיה מיותר, ואחרי זה לא עושים מה שנחוץ בשטח ההתיישבות. אנחנו צריכים להקים ישובים ולעשות עבודה ולא לעסוק בהפגנות פוליטיות. ההתיישבות באה כדי להוציא לחם מן הארץ. לכן הוועדה הזאת איננה צריכה להתוודות ולהכות על חטא שלא עשתה מספיק בשטחים. היא עשתה מספיק ועוד תעשה. המצאתי לשר גלילי את החלטות המפלגה שלנו, אשר קוראת להתיישבות ~~משני עברי הקו הירוק~~.

השר ז. המר: זו הצעה שלי.

השר מ. קול: אבל אני לא קובע מה מוקדם ומה מאוחר.

השר ש. רוזן: גם כחקלאי וגם כמי שהיה קשור וקרוב לחתימת

החוזה אני רוצה לציין שחתמנו את החוזה

בזמן שההתיישבות היתה במצוקה וראינו רק ישובים ראשונים יוצאים למרחב. הכלל של חמישים שנים וריבית בשיעור של 2% נקבע על-ידי ארתור רופין המנוח, אבל ברוך השם הגענו לכך שחלק גדול מן ההתיישבות החדשה הגיע למצב של פריחה ולהישגים מעבר לאלה שחלמנו עליהם. ומצד שני, האינפלציה הגיעה מעבר לכל חלום רע שמישהו העלה על דעתו. בשנת 1923 היה בגרמניה מצב חמור כזה.

השר ח. י. צדוק: האינפלציה פרוחה יותר משהתפתחו הישובים.

השר ש. רוזן: השינוי המוצע מוצדק מכל הבחינות. אני מחייב

את התכנית הזאת ושמה שהסוכנות החליטה עליה.

אני מבין שיש ארבעה ישובים שיכולים לעמוד לדיון. אני מבקש לציין שאנחנו

ועדה משותפת ולא טוב שהסוכנות החליטה בלי שהיינו שותפים להחלטה.

היו"ר השר י. גלילי:

אין בתכנית שום אתר התיישבותי חדש.

השר ש. רוזן:

אינני רוצה לנצל כל הזדמנות כדי להתפלמס
עם השר המר, ואני מוותר על כך.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מקווה להענות לכך גם מצד השר המר.

מר קרונה:

אינני רוצה להוסיף דברים לצד הפוליטי. יש פה
גם קושי ענייני. הסוכנות דנה בעניין 19 משובים.
אני סבור שההחלטה בדבר 19 משובים איננה יכולה להיות סיסמה שבה הולכים אל העם
היהודי. השאלה אם אנחנו מתכוונים ללכת לקונגרס עם פירורים או שהולכים עם
תכנית יותר גדולה. בהנלה הציונית אני שומע על פירורים.

ד"ר ר. וייץ:

שמיעתך סלקטיבית.

מר קרונה:

יש חוסר בתכנית כזו, שהיא מגבילה, ולא רק מטעמים
פוליטיים פולמוסיים. כמו שהלא-ציונים קבעו בדיוק 19 משובים ולא יותר ולא
פחות, כנראה לפי אופי הצרכים בעיניהם, מדוע אנחנו לא הולכים לתכנית מקבילה,
לא מקסימלית ולא מינימלית ולא של פירורים, תכנית מקבילה אשר תובא לפני
הקונגרס הציוני.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מרשה לעצמי לומר שאנחנו גולשים אל הבלתי
קונסטרוקטיבי.

השר י. רפאל:

אני מבקש לומר כמה דברים בענין הגבייה.
אני מבין שבאופן חוקי יש הסכם וכל מה שנעשה

זה בדרך של משא-ומתן. אני מבין שיש ישובים אשר היו מסוגלים להחזיר את כל החוב או את מרביתו, וצריך לבוא אליהם. כל עוד הסכומים מסתכמים במיליארד - אפשר לעשות בזה התיישבות. יכול להיות שבועוד מספר שנים המיליארד הזה ערכו יהיה חצי מיליארד ואז אפשר יהיה לעשות רק 50%. צריך לבוא אל הישובים בדברים כדי להרחיב את ההתיישבות.

אינני יודע אם ההודעה של העצרת מביאה

תועלת. אני מבין שהיה ראוי שהעצרת תצא עם תכנית התיישבותית בשעה שלאמיתו של דבר היא יוצאת עם תכנית התיישבותית מקוצצת, חלקית, אשר איננה מציגה לעולם היהודי את מלוא התכנית. הסוכנות רוצה להפוך את התכנית למנוף כספי אבל נמצא שהיא מציגה לעם היהודי רק חלק בשעה שלמעשה עושים הרבה יותר ובמשך השלוש השנים הבאות יעשו הרבה יותר מאשר מוצג כאן כתכנית מקסימום. אולי אפשר למנוע את ההודעה הזאת, כי יש בה רק כדי לבלבל את הציבור. אילו היתה הודעה מטעם הוועד הפועל הציוני על 30 ישובים במקום 19 ישובים, כי אז התכנית היתה מדברת פי כמה, היא היתה אימפוסנטית פי כמה ואילו התכנית המוצעת רק ממעטת. אני חוזר ומדגיש שלדעתי ההודעה הזאת רק ממעטת ממה שעושים למעשה בפועל.

מר שפירא:

לדעתי, התכנית הזאת איננה ממעטת. היא לא רק לענין של איסוף כספים. זו היא הודעה

והחלטה לפי המגבלה הקיימת.

השר מ. קול:

המושב של העצרת היה יותר טוב מזה של הוועד הפועל.

מר שפירא:

הם רצו להזדהות עם כל התכנית.

מר שפירא:

אני מציע שאם יש ארבעה, חמישה או ששה ישובים
שלא אושרו - נאשר אותם בישיבה הבאה.

השר ח.י. צדוק:

אני רוצה לומר איך אני ראה את הנושא שלפנינו.
הובאה לידיעתנו תכנית להחשת החזרת החובות.
אנחנו לא מסוגלים להכנס לפרטים ואנחנו לא מתבקשים לאשר את הענין. הוא הובא
לידיעתנו ואנחנו רואים את המגמה הזאת כחיובית. נקודה. מאחר שמדובר על 19
ישובים, היושב-ראש מצא לנכון להבהיר שאזכור ישוב בהחלטת העצרת איננו משחרר
מהצורך לקבל אישור הוועדה הזאת והממשלה להקמתו של כל ישוב. נקודה. אלה שני
הדברים שלפנינו.

היו"ר השר י. גלילי:

נכון. בקשר להערה ובאשר לסדרי קדימונות - זה
נפתר על-ידי סמכותה של הוועדה לקבוע איזה ישוב
קם משני עברי הקו הירוק.

אשר לדבריו של השר רפאל, נראה לי שהוא צודק
בכך שמשום מה אבד אצלנו כשרון של איזון. מצד אחד יש אצלנו פרסומים על תכניות
מרקיעות שחקים לעשרות ומאות ישובים לשנים הבאות עד כדי כך שהמאזין מתרשם
שעוד מעט לא תישאר פיסת קרקע לישוב בארץ-ישראל, ומאידך יש אצלנו כשרון למעט
את הדמות. כי אכן, כאשר מדובר על 19 ישובים, זה לא משקף את מלוא החזון ~~ההתיישבותי~~
ההתיישבותי המתגשם במדינת-ישראל. אבל זה לא תפקיד של הוועדה שלנו. מכל מקום,
השר רפאל העיר הערה נכונה. אני ממליץ שבמוסד המשותף לסוכנות, שבו ידונו
בנושאים שלפני הקונגרס, צריך לדאוג שלקונגרס הציוני, במסגרת הזהירות המדינית,
תבוא התכנית המלאה.

באשר להחלטות העצרת - הן באו לוועדה הזאת
לידיעה בלבד. אני שמח שכל החברים אשר נטלו את רשות הדיבור ברכו על השינויים
שחלו בהסכמים עם המתיישבים, תוך משא-ומתן אתם, ובלבד שדבר זה גם משחרר
אמצעים נוספים להתיישבות חדשה.

היו"ר השר י. גלילי:

לאחרונה, לפני שהשר רפאל יאמר את השגותיו,

אני רוצה להזכיר מה מקובל בוועדות שרים בנושאים

ההנדונים בסדר היום. בתקנון הממשלה, סעיף 27, נושאים לדיון, נאמר: "בוועדות שרים יידונו אך נושאים שהועמדו קודם לכן על סדר היום כאמור בסעיף 22. נושא שלא הועמד על סדר היום לא יידון אלא אם סודיותו או דחיפותו מנעו מהכלילו מראש בסדר היום ויושב ראש הוועדה אישר את הצורך לדון בו באותה ישיבה." ובסעיף 28: "(א) סדר היום בישיבות ועדה ייקבע יושב ראש הוועדה, זולת אם קבעה הוועדה במקרה מסויים סדר דיון אחר. (ב) ביקש שר בעת הישיבה לדחות את הדיון בסעיף מסויים, יידחה הדיון למועד אחר שייקבע, זולת אם החליטה הוועדה להמשיך בדיון בסעיף האמור באותה ישיבה."

נראה לי שבסעיפים האלה יש משום מיצוי העניין.

היינו, אם אחד מחברי הוועדה מציג סעיף לסדר היום, יפנה בדיון ליושב ראש הוועדה. אם יושב ראש הוועדה יציג את הנושא לדיון - הכל בא על מקומו בשלום. אם יושב-ראש הוועדה מתנגד להצגת סעיף מסויים לסדר היום - זכאי החבר להביא ערעור על פסק דינו של יושב-ראש הוועדה לוועדה, והוועדה תחליט אם היא דנה בכנושא או לא דנה בנושא.

השר י. רפאל:

זה מה שאני רוצה לעשות. יש לי זכות לשאול

שאילתה ביחוד כשזה בתום הישיבה.

היו"ר השר י. גלילי:

אבל אין לך חובה לנצל את כל זכויותיך.

השר י. רפאל:

אני מנסה, ללא הצלחה, להעלות לדיון את העניין

של שגב. כתבתי ליושב ראש הוועדה וביקשתי

שהעניין הזה ידון בוועדה, ולא הצלחתי בכך. אותו מצב לגבי עופרה. כמה וכמה

פעמים ביקשתי שנדון בעניין עופרה. כשיושב ראש הוועדה יעמיד נושא זה על סדר

היום - ארחיב עליו את הדיבור. מכל מקום, לא הצלחתי בבקשותי.

השר י. רפאל:

היתה אצלי פנייה, אולי אצל כל השרים, וגם אל יושב-ראש הוועדה, מגרעין מערב השומרון, אשר הגישו גם תזכיר בכתב. יש גרעין בשם "מערב השומרון" אשר רוצה להתיישב ועד כמה שידוע לי, הוא בא בחש בון במסגרת תכניות ההתיישבות. אני מבקש או שנדון בנושא זה או נשמע הסבר מדוע לא דנים בו, כי אין כאן עניין שהוא בסתירה לתכניות ולמהלכים. גרעין כזה, אשר נוקט בדרכים המקובלות - למה נביא אותם לכך שהם יצטרכו בסופו של דבר לעשות צעדים בלתי רצויים?

מונח לפני החברים מכתב מגרעין יריחו. הם בקשו לעלות ליומיים של קמפינג. בתזכיר כתוב שהם מבקשים לקבל הכשרה בקליה, במקום שיש גרעין. אני מבקש לשמוע מה הסיבה שדוחים גרעין שאפשר לשלב איתו במהלך הכללי בהתאם לכללים המקובלים אצלנו, ומדוע אנחנו דוחים ודוחפים אותו לצעדים בלתי רצויים. כפי שאמרתי, הם רוצים להתקבל להכשרה בתוך המסגרת של גרעין קליה.

השר ז. המר:

נדמה לי שבאחת הישיבות הקודמות הוחלט שתוגש לוועדה רשימה של גרעינים אשר מבקשים להתנחל.

אני מבקש שתובא לפנינו רשימה כזו.

היו"ר השר י. גלילי:

תשובה לשאלות תהיה בישיבה הבאה.

הישיבה ננעלה בשעה 10.00.

הת/13. ה ו ד ע ו ת

יו"ר הועדה לענייני התיישבות המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית מודיע כי:

א. ענין התקציב הנדרש לביצוע החלטה מס. הת/1 של הועדה להתיישבות מיום ד' בתשרי תשל"ו (9.9.75) בענין יישובי עולים - בא על פתרונו בהסכם בין משרד האוצר למשרד השיכון.

ב. משרד האוצר הסכים להקצות תוספת של 20 מליון לירות לקידוחי מים בבקעת הירדן (מחצית הסכום מתקציב חברת "מקורות" בע"מ ומחצית הסכום הקצבת משרד האוצר).

הת/14. מעיינות אל-חמה

יו"ר הועדה לענייני התיישבות המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית פותח.

בדיון משתתפים: השרים מ. קול, י. גלילי, ח.י. צדוק, ז. המר, י. רפאל וה"ה ר. זאבי וי. צור.

במהלך הדיון הושגה הסכמה כללית שהוועדה לענייני התיישבות לא תקבל כל החלטות בנדון.

יו"ר הועדה הודיע כי יפנה אל שר התיירות כי תינתן זכות בכורה ליישובי דרום הגולן במסגרת הכללים המקובלים.

הת/15. החלטות עצרת הסוכנות היהודית בנושאי ההתיישבות הכפרית

יושב ראש המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית מביא לידיעת חברי הועדה את החלטות עצרת הסוכנות היהודית בנושאי ההתיישבות הכפרית.

בדיון משתתפים: השרים ז. המר, י. גלילי, מ. קול, ש. רוזן, י. רפאל, ח.י. צדוק וה"ה ר. וויץ, ע. שפירא, מ. שמיר ומ. קרונה.